

Izložba »Arhitektura sedamdesetih godina u Hrvatskoj, problemi pojave, tendencije«

Višnja Zgaga

Muzejski dokumentacioni centar,
Zagreb

Muzejski dokumentacioni centar je potkraj 1982. godine, posredstvom USIZ-a kulture grada Zagreba, dobio na dispoziciju studijsku izložbu Zagrebačkog salona »Arhitektura sedamdesetih godina, problemi, pojave i tendencije«, autora Ive Maroevića, te 450 kataloga. Ovu izložbu koncipirali smo kao pilot-projekt prve putujuće izložbe u organizaciji i prema koncepciji Centra.

Željeli smo, a to smo i u ponudi muzejima i galerijama naveli, osim postavljanja izložbe u pojedinom muzeju, potaknuti i istraživanje i sagledavanje vlastite, regionalne graditeljsko-arhitektonsko-urbane situacije.

Uočavanjem vlastitog mjesta i trenutka, prikazivanjem svoje situacije, kao rezultat poticaja izložbe »Arhitektura...« izbjegava se jednosmjernost informacije, nekomunikativnost, a potvrđuje se nova orijentacija muzeja kao kulturnog centra okrenutog zajednici. Naime, kao popratna akcija izložbe predložene su tri teme, za koje se smatralo da postoje kao nedovoljno uočen i valoriziran problem u svim sredinama;

— SUVREMENA IZGRADNJA obrađivala bi svakako najmasovniji dio građevinske djelatnosti — individualnu stambenu izgradnju, anonimnu arhitekturu, »arhitekturu bez arhitekata«, jedan od svakako najvećih fenomena poslijeratne jugoslavenske izgradnje. — ANALIZA PROSTORA I OKOLINE, trebala bi afirmirati prostorne vrijednosti u urbanim i arhitektonskim cjelinama.

— GRADITELJSKO NASLJEĐE, obuhvaćalo bi sliku stanja arhitektonske kulturne baštine, urbanih i ruralnih aglomeracija, historijsko-memorijalnih spomenika.

Svim muzejima i galerijama predložili smo da na realizaciji ovih tema surađuju sa zavodima za zaštitu spomenika kulture, društvima arhitekata i ostalim zainteresiranim.

Do sada je izložba održana u Modernoj galeriji, Rijeka (20. 04 — 15. 05), RO Festival Jugoslavenskog igranog filma u Puli, koji vodi Izložbeni salon i Galeriju na Forumu (18. 05 — 30. 05.), i Muzeju Makedonije, Skopje (10. 10 — 30. 10). U sva tri slučaja došlo je

do suradnje između društva arhitekata i muzeja/galerije, održavanjem predavanja na temu suvremene arhitekture pojedine regije. O svakoj pojedinoj izložbi redovito se izvještavalo o časopisu »Čovjek i prostor«.

U 1984. godini planiramo postaviti izložbu u Muzeju Koprivnice, Arhitekturnom muzeju, Ljubljana i Muzeju primenjene umetnosti, Beograd. Ovom informacijom ujedno obavještavamo sve ostale muzeje da se jave Centru ako su zainteresirani za izložbu.

O radovima na zgradi Muzeja Like u Gospiću

Uz 25 godina postojanja

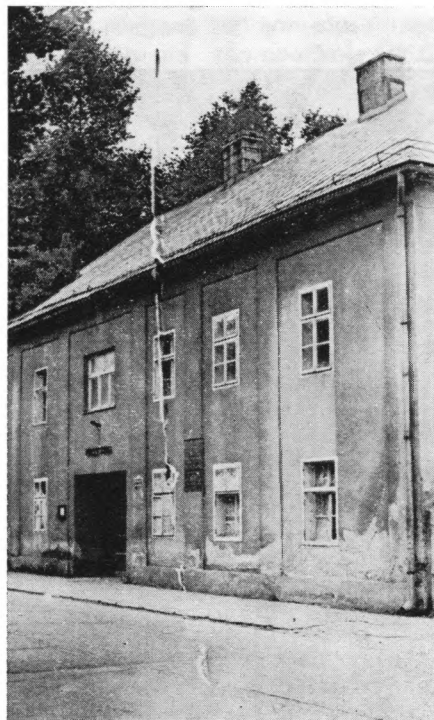
Andrej Vujnović

Muzej Like, Gospić

Od srpnja prošle godine sa vratiju trošne zgrade u Ulici maršala Tita u Gospiću, u kojoj je smješten regionalni Muzej Like, ne skida se obavijest da je Muzej zatvoren za posjetioce.

Zgrada je izgrađena potkraj XVIII. stoljeća za potrebe Vojne krajine. Oblikovana je u kasnobaroknom slogu za profanu namjenu. Danas je radi arhitektonskog prostora, značaja u ur-

Pročelje Muzeja Like u Gospiću

banoj cjelini starog centra Gospića te starosti uvrštena u spomenike kulture. Dotrajalost, vlaga, neadekvatna upotreba zgrade te površinska pomicanja tla dovela su do stanja kritičnog ne samo po građevinu nego i po 23 000 eksponata Muzeja koji je u ovaj prostor useljen 1965. godine. Pukotine su (najizraženija je bila na sjeverozapadnom zidu) upozoravale da zgrada, ako se nešto hitno ne poduzme, pod teretom snijega ili neznatnim pomakom tla može biti pretvorena u ruinu. Prije nego što je dobila funkciju prostora za čuvanje i prezentaciju pokretnih kulturnih dobara, zgrada je služila raznovrsnim svrhama. Bila je u svom 200-godišnjem postojanju Župni dvor, Internat, Kotar, Šumarija... Čini se da nitko od navedenih stanara nije poštivao njenu spomeničku prirodu. Interijer i fasada mijenjani su po trenutnim interesima. Općenito, stiče se dojam da su sva, pa i najmanja, ulaganja u »održavanje« više štetila nego pomagala objektu.

Od sedam zbirki Muzeja Like javnosti su zbog neodgovarajućeg prostora do sad bile dostupne samo dvije zbirke i to NOR-a i arheološka zbirka. Ostale zbirke deponirane u vlažne prostorije Muzeja bile su izložene propadanju.

Centar za kulturu Gospić (Muzej Like je organizaciona jedinica ove radne organizacije) u prvoj polovici 1982. god. poduzeo je energične poteze kako bi bio spašen objekt i eksponati u njemu pohranjeni.

Bilo je predviđeno da se najnužniji sanacioni i adaptacioni radovi završe do 29. XI. 1983. god., dakle do dana kad Muzej puni 25 godina postojanja. Međutim, uprkos tome što su gotovo svi građevinski radovi privedeni kraju, kao i većina instalacijskih i obrtničkih radova, sva je prilika da će Muzej i za svoj jubilej biti zatvoren. Desilo se to da je akcija spašavanja i obnove zgrade proširena. U toku radova došlo se je do radikalnog opredjeljenja da se uz pomoć šire zajednice »skine s dnevnog reda« problem smještaja i izlaganja svih zbirki Muzeja Like uključujući tu i problem prostora Ličke galerije umjetnina, Lapidarija, i Etnografske zbirke. Opredijelilo se je i za to da se zgradi u što većoj mjeri vrati prijašnji oblik kako u prostoru, tako i u dekoraciji, jer ako se i izuzme značaj zahvata obnove, za spomeničku prirodu objekta i urbanistički potez ovog dijela grada ostaje činjenica da izvorni oblik tlocrta zgrade najbolje odgovara njenoj muzejskoj funkciji. Za Galeriju i Lapidarij nađeno je rješenje u postojećim prostorima zgrade, dok će zahvaljujući razumjevanju Na-

cionalnog parka Plitvička jezera, koji je obezbijedio modificirani objekt iz svoga programa drvenih kuća za etno-paviljon, etnografska zbirka biti smještena u dvorištu Muzeja.

Osim Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, akciju obnove Muzeja pomogli su sredstvima i uslugom RSIZ u oblasti kulture KRH, Skupština općne Gospić, Konferencija SKH ZO Gospić, Općinska konferencija SKH Gospić, DI Vrhovine, »Elektra« Gospić, Šumarstvo na kršu- Gračac i Projekt-biro iz Gospića.

Širina i iscrpnost radova poduzetnih na Muzeju, mislimo, opravdat će ga ako i svoju 25. godišnjicu proslavi iza zaključanih vrata.

Dio postava Muzeja na Stara čaršija

Muzej na Stara čaršija

Višnja Zgaga

*Muzejski dokumentacioni centar,
Zagreb*

Čaršija je jezgro, bilo grada, naselja, a čine je mnoštvo raznolikih trgovina i radionica. To je ekonomsko-trgovački, privredni centar određenog područja, s dalekim historijskim izvorima, s očuvanim vremenom bivših proizvodnih odnosa i ljudske etike, morala, običajnog prava.

Skopska čaršija danas jedini je autentični životni prostor grada sačuvan nakon potresa. Proteže se od obale Vardara do Bit-pazara. Formirala se oko turskih javnih reprezentativnih građevina, hanova (prenočišta), hama-ma (javnih kupališta), karavan-saraja (svratišta), Kuršumli-hana, Suli-hana,

Kapan-hana. Prema navodima Evlije Čelebije, čaršija je imala 2150 dućana, sagrađena je bila po planu i podijeljena na rajone prema sadržajima. »Sokaci su im čisti i kaldmisan. Svaki dućan krase cvijeće. U čaršiji ima mnogo obrazovanih i čestitih ljudi«, veli Čelebija.

Danas, sa oko tisuću trgovina uglavnom tradicijskih zanata, čaršija je marginalno područje grada što se tiče brige i investicija, a centar života i djelatnosti s oznakama jednog prošlog vremena. Utoliko se čitav prostor skopske čaršije doimlje kao svojevrsan »otvoreni muzej«. Opravdanost ove asocijacije potvrđuje i činjenica da je Muzej grada Skopja (Muzej na grad Skopje) maja 1983. godine, nakon velikih restauratorskih zahvata u zgradi Suli-hana otvorio svoju područnu jedinicu, Muzej Stare skopske čaršije (Muzej na Stara čaršija).

Time je pokazan izrazito suvremeni muzeološki senzibilitet, odnosno stvorena osnova za njegovu realizaciju. Zasada, u svom stalnom postavu u pet prostorija, muzej prezentira predmete obrta koji su postojali u čaršiji, te izložbu slika s motivom čaršije, poznatih makedonskih likovnih umjetnika. U muzeju također postoji bogata dokumentacijska građa o historijatu čaršije. U vrlo osjetljivim i idejno još uvijek nejasnim i neartikuliranim zahvatima obnove i zaštite spomenika kulture, kulturne baštine, Muzej Stare

Izložbeni prostor Muzeja na Stara čaršija

